

28 mei 2016, Grote Kerk, Wijk bij Duurstede

Bonifatius in Dorestad

Ds. Pieter L. de Jong, Wijk bij Duurstede

Een schip meert af

In de vroege zomer van het jaar 716 meerde hier een vrachtschip af dat uit Londen vertrokken was en met zich mee voerde een aantal Engelse monniken van wie een zekere Wynfreth de leiding had. Dorestad lag voor de hand op naar toe te varen, als je de oversteek waagde en in deze contreien wilde rond kijken en plannen maken. Want Dorestad was een handelsstad van grote betekenis, zo iets als Rotterdam of Antwerpen nu. Hier zette de monnik Wynfreth, later door de bisschop van Rome Bonifatius genoemd, *hij die het goede doet*, voet aan land. Ik zie hem met zijn confraters uitstappen, als ik over de dijk wandel. Via een houten loopplank stappen ze op de stijger of stapten ze zo in het zand van de rivier? Op zich een kleine stap, wel een die hem heel ver zou brengen als verbreider en organisator van het christendom in Europa.

Hier begon Bonifatius, en uiteindelijk zou zijn leven ook hier, ik bedoel: in ons land, bij Dokkum, zijn eind vinden, toen hij in 754 bezweek onder een golf van geweld, samen met ca 50 medebroeders, helpers en beschermmannen. Tussen die eerste stap in Dorestad in 716 en zijn laatste stappen bij Dokkum liggen bijna 40 jaar. In deze jaren heeft hij het aanzien van Europa veranderd.

Ontwikkeling

Toen hij hier binnen kwam, was hij al 44 jaar. Geboren in Zuid-Engeland, groeide hij als kind op in een klooster. Hij studeerde ijverig en snel, werd priester, Benedictein, een zeer toegewijd en voor zichzelf streng mens, hij ontwikkelde zich tot een in kloosters veel gevraagd geleerde, ook in vrouwenkloosters, om lezingen te geven over de bijbel en het geloof. De vrouwen vonden hem fantastisch en zouden hem blijvend steunen in zijn Europamissie. Ook buiten het klooster maakte hij carrière als gezant van de koning. Kortom: Wynfreth was een man met een schitterende loopbaan, hij was populair, de mooiste jobs in kerk en landsbestuur lagen op hem te wachten.

Maar ineens stopte hij met dit leven. Maakte hij zich los van familie en mooie loopbaanvooruitzichten. En koos hij ervoor zich totaal te wijden aan een roeping als missionair onder de Friezen en de andere nog niet gekerstende volkjes in noord-west Europa. Zo belandde hij in 716 in Dorestad.

Radbod

Hij was niet de eerste die in onze streken het evangelie bracht. In Utrecht zetelde al enkele jaren bisschop Willibrord. Maar actief aan verspreiding werd door hem weinig gedaan, zeker niet boven de rivieren. Bonifatius zag daarin nu juist zijn roeping. In hem brandde een vuur, dat nooit meer zou doven. Echter, toen hij Dorestad binnen wandelde, was Dorestad juist in handen gevallen van de heidense Friese koning Radbod. De Franken met hun christelijke levensvisie waren door hem terug geslagen Brabant in. Maar Bonifatius liet zich niet ontmoedigen. In Dorestad moet men hem met zijn groepje hebben horen zingen en bidden. En in Utrecht - Willibrord was gevlucht - ging hij gewoon koning Radbod opzoeken. Hij had kennelijk een goed gesprek, want Radbod gaf hem toestemming om het evangelie te verkondigen. Maar het werd geen succes. Al in de herfst keerde hij terug naar Engeland, naar het veilige klooster, ik denk: behoorlijk teleurgesteld.

Echter, na 2 jaar stak hij weer over. Nu naar Frankrijk, vervolgens reisde hij naar Rome, daar kreeg hij een mandaat van de bisschop van Rome, - er was toen maar één ongedeelde kerk - en reisde vervolgens via Italië, Zwitserland, Beieren, Hessen, Keulen terug naar Utrecht, zodra hij gehoord had dat die 'vreselijke' Radbod was gestorven en de Franken Dorestad en omgeving hadden terug heroverd. Met Willebrord werkte hij enkele jaren samen, stichtte kerken oa in Woerden en Breukelen. Willibrord wilde hem graag als zijn

opvolger, maar Bonifatius wees het verzoek af. Hij wilde geen kleeftaan, hij wilde bewegen, ondernemen, kerkjes en kapellen stichten, verder en verder Europa in.

Vliegende kiep

Rome benoemde hem tot een aartsbisschop voor heel Europa, een soort vliegende kiepbediening. In die rol stichtte hij niet alleen kerken, maar begon ook de aanwezige christenheid te organiseren. In parochies met een priester, regio-bisschoppen en aartsbisschoppen. Priesters die zich misdroegen, ook bisschoppen, zette hij af. Je kan niet verwachten dat gewone mensen christen gelovigen worden en verstandige burgers als hun geestelijke voorgangers er een janboel van maken. Met de Frankische vorsten had hij een direct contact. Die wilden graag zijn steun, en die steunden op hun beurt zijn kerkorganiserende activiteiten. Echter, een aantal Frankische vorsten en bisschoppen ergerden zich aan hem, beschouwden hem als een vreemdeling, hij las hen ook regelmatig de les, hij was een man met een opgeheven hand en een gestrekte wijsvinger. Hij had iets van: zo zit het en niet anders! Politici hielden zelden van dit soort figuren, ze zijn blij als ze zo iemand kunnen weg promoveren. Zo gebeurde. Na 750 was het met Bonifatius invloed gedaan. Hij belandde op een zijspoor.

Dan, al 81 jaar, grijpt hij nog een keer de kans om de Friezen tot het geloof te brengen. Maar, zoals we allen al leerden op de basisschool, werd deze expeditie hem fataal. Afgelopen week zei iemand tegen me: Wat vreselijk als je zo aan je eind komt op je 81ste! Ik knikte, maar zei ik: hij zal dat niet met je eens zijn. Volgens hem was dit juist een hele mooie manier om over te stappen naar de andere kant, zeker als je al 81 bent.

Streng en toch populair

Hoe vaak zal Bonifatius in Dorestad zijn geweest. Als medewerker van Willibrord in de jaren 719-721 zou dat best vaak geweest kunnen zijn. Luit van der Tuuk heeft het allemaal uitvoerig gedocumenteerd in het boek, dat vandaag wordt gepresenteerd.

Hoewel Utrecht in die tijd een kleine stad was, was het wel het geestelijk middelpunt. Dorestad was een stad waar vooral geld verdiend werd. Bonifatius was een man zonder compromis, orthodox in de leer, een man van de bijbel, en in het leven strenger dan de paus. Maar hij was ook een groot mensenmens, hij was niet voor niets heel populair.

Er is een verhaal dat Bonifatius als een soort aartskapelaan Willibrord begeleidde op een bezoek in Dorestad en dat een aantal gevangenen in Dorestad hoorde dat bisschop Willibrord er was en luid smeekten om genade. Daarop zou Willibrord tegen Bonifatius gezegd hebben: ga jij er heen met mijn staf en geef die mensen een zegen. Maar de bewaker hield hem tegen. Toen sloeg Bonifatius met de staf op het slot van de gevangenispoort en de deur viel open en iedereen was vrij.

Bonifatius, Wynfreth uit zuid-Engeland.

Mooi dat jij hier langs kwam. Mooi dat je hier aan land kwam.

Mooi dat je van hier uit Europa hebt veranderd

Wij danken God voor jou.